

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ (1898-1913)

Ενότητα #6: ΤΑ ΗΜΗΜΕΡΗΣΙΑ ΣΧΟΛΕΙΑ

Διδάσκων: Χουρδάκης Αντώνης
ΤΜΗΜΑ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται στην άδεια χρήσης **Creative Commons** και ειδικότερα **Αναφορά – Μη εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγο Έργο 3.0 Ελλάδα** (*Attribution – Non Commercial – Non-derivatives 3.0 Greece*)

[ή επιλογή ενός άλλου από τους έξι συνδυασμούς]

[και αντικατάσταση λογότυπου άδειας όπου αυτό έχει μπει (σελ. 1, σελ. 2 και τελευταία)]

- Εξαιρείται από την ως άνω άδεια υλικό που περιλαμβάνεται στις διαφάνειες του μαθήματος, και υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης. Η άδεια χρήσης στην οποία υπόκειται το υλικό αυτό αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Τα ημιημερήσια σχολεία

- Τα ημιημερήσια σχολεία δεν μπόρεσαν τελικά να ευδοκιμήσουν τόσο διότι η επικοινωνία μεταξύ των χωριών ήταν πολύ δύσκολη όσο και ένεκα της ελλιπούς κατάρτισης των δασκάλων η οποία επέτεινε την κακή λειτουργία των σχολείων αυτών.

- «Φαντασθήτε κύριοι», έλεγε ο Αντ. Μιχελιδάκης ειρωνευόμενος τον επί της Παιδείας Σύμβουλο «ένα διδάσκαλον εκ των πολλών εκείνων των ασθενεστάτων και εξ εκείνων μάλιστα οι οποίοι έλαβον ή μηδέν ή εν εις τα ελληνικά, να είναι διδάσκαλος εις δύο ημιημερήσια σχολεία, να είναι υποχρεωμένος από πρωΐας μέχρι μεσημβρίας να διδάσκη ολόκληρον την σειράν των μαθημάτων, και από μεσημβρίας μέχρις εσπέρας να διδάσκη ολόκληρον την σειράν των αυτών μαθημάτων εις δεύτερον σχολείον, να οδοιπορή καθ' εκάστην, είτε βρέχει είτε χιονίζει επί ημίσειαν ώραν ή τρία τέταρτα καθ' εκάστην από το έν σχολείον στο άλλο», «...εν καιρώ δε χειμώνος να διακινδυνεύη διερχόμενος χειμάρρους πλήθοντα ή υπερεκχειλίζοντα ποταμούς ν' απολέση κι αυτήν την ζωήν του.

- Επί πάσι δε τούτοις αυτός ο δυστυχής ο οποίος έχει 80 ή 100 παιδιά εις το εν σχολείον και 70 ή 80 εις το άλλο έχει να κυττάζη και τα ποινολόγια...και να αναγράφη καθ' εκάστην τι edίδαξε. Αμφιβάλλω αν ο ζήλος κα ο ενθουσιασμός ενός Πεσταλότση θα επήρκει εις το Ηράκλειον αυτό αληθώς έργον. Τι δε νομίζετε κύριοι ότι λαμβάνει αυτός ο διδάσκαλος; Τριάκοντα πέντε δραχμάς! Ιδού πώς ανταμείβομεν τους παιδαγωγούς της Πολιτείας, ιδού πώς έχομεν αξίωσιν να γίνωσι τέλειοι και οι παίδες οι οποίοι θα παιδευθώσιν εν αυτοίς και ν' αποκριθώσι προς τας προσδοκίας της Πολιτείας μας και του όλου Ελληνισμού».

- Ειδικότερα, το Δημοτικό σχολείο είχε πλέον ως σκοπό «να παρέχη τοις δι'αυτης παιδευομένοις τας βάσεις θρησκευτικής, ηθικής και εθνικής μορφώσεως, και να μεταδίδη αυτοις τας παντι ανθρώπω αναγκαίας γνώσεις και δεξιότητας, ώστε να καθιστα αυτούς πολίτας χρηστούς και επιτηδείους εις τον πρακτικόν βίον», σύμφωνα με το άρθρο 7 του Διατάγματος. Πρόκειται ωστόσο για μια επιλεκτική λειτουργία σύμφωνα με την οποία οι μαθητές θα καταλάμβαναν θέση στον κοινωνικό καταμερισμό της εργασίας. Αντίθετα το Γυμνάσιο απέβλεπε στο «να παρέχη τοις εν αυτώ παιδευομένοις υψηλοτέραν και αρτιωτέραν μόρφωσιν της εν τω Δημοτικώ σχολείω παρεχομένης, και να προπαρασκευάζη αυτούς προς την εν τω Πανεπιστημίω σπουδήν των επιστημών»

- Προορίζονταν όμως για ένα μικρό αριθμό μαθητευομένων. Η νομιμοποιητική λειτουργία του σχολείου είναι εμφανής στο Διάταγμα προκειμένου να εγχαραχτούν στη συνείδηση των μαθητών οι σχολικές πρακτικές και οι συνέπειες που θα είχαν για τον ίδιο. Έτσι, το σχολείο υιοθέτησε και προσπάθησε να μεταδώσει κοινωνικά και πολιτιστικά πρότυπα μέσα από τους στόχους του και τα διδακτέα μαθήματα.

- Ενώ όμως ξεπέφτουν οι παλιοί γαιοκτήμονες και ανεβαίνει η αστική τάξη, αρχίζει να εμφανίζεται και το εργατικό στοιχείο. Καταστραμμένοι χωρικοί από τις επαναστάσεις και την τοκογλυφία, φεύγουν από τα χωριά τους και ενώνονται με τους εργάτες της πόλης, δημιουργώντας το πρώτο χανιώτικο προλεταριάτο.

- Οι συνθήκες δουλειάς των εργατών της εποχής χαρακτηρίζονται από εκμετάλλευση. Δουλειά συνέχεια από την ανατολή του ήλιου ως αργά το βράδυ, χωρίς ανάπαυση, με μια διακοπή για το μεσημεριανό φαγητό, που πολλές φορές οι εργάτες έτρωγαν πάνω στον πάγκο της δουλειάς.

- Η άθλια κατάσταση των εργατών συγκινούσε μια μερίδα προοδευτικών διανοούμενων που βάλθηκαν να τους βοηθήσουν ιδρύοντας μερικούς φιλεργατικούς συλλόγους. Έτσι το 1900 συστήθηκε η «Εταιρία των φίλεργων», το 1901 ο «Σύνδεσμος των Χριστιανών και Οθωμανίδων Κρησών» και το 1902 η «Μουσουλμανική Νυκτερινή Σχολή Χανίων», που απόβλεπαν στην εξασφάλιση δουλειάς και μόρφωσης στους άπορους.

- Ταυτόχρονα αρχίζουν να σχηματίζονται εργατικά σωματεία, που έχουν όμως αρχικά συντεχνιακό χαρακτήρα και συχνά μετέχουν σ' αυτά εργάτες και εργοδότες μαζί. Ο Σύλλογος αρτοποιιών «Ο Ευαγγελισμός» ιδρύεται το 1900, το Σωματείο των τεχνών «Η αλληλοβοήθεια» και ο «Σύλλογος των εν Χανίοις Καπνεργατών».

- Στους επιστήμονες την πρώτη θέση έχουν οι νομικοί. Η ιατρική επίσης είναι ευνοούμενη επιστήμη για τους Κρητικούς. Υπάρχει όμως έλλειψη γεωπόνων και τεχνικών, που είναι ιδιαίτερα απαραίτητοι για την ανασυγκρότηση του νησιού.
- Η έλλειψη θετικών επιστημόνων και καταρτισμένων στελεχών αλλά και η ανάγκη αναγνώρισης ενός πνεύματος πρακτικού προσανατολισμού της παιδείας και των πρακτικών εφαρμογών που θα απορρέουν από αυτό προκύπτουν από τη χαρακτηριστική συζήτηση που διεξάγεται στη Βουλή τον Ιούλιο του 1901 με αφορμή την έγκριση υποτροφιών :

- **Γ. Πανηγυράκης.** Λοιπόν εις β' ανάγνωσιν το νομοσχέδιον περί χορηγίας υποτροφίας εις τον Γεώργιον Ι. Σμπώκον.
- **Κ. Λαγουδάκης.** Τι σπουδάζει;
- **Γ. Πανηγυράκης.** Νομικά.
- **Γ. Φούμης.** Δικηγόρους λοιπόν θα κάμωμεν;
- **Β. Σκουλάς.** Άπορος είναι.
- **Γ. Φούμης.** Εγώ δηλώ ότι δεν είμαι σύμφωνος εις την πρότασιν αυτήν. Εάν επρόκειτο να σπουδάση μίαν επιστήμην χρήσιμον θα το εννόουν...
- **Γ. Φούμης.** Διατί να μην σταλή να σπουδάση την μηχανικήν, την Γεωργίαν, ή καμμίαν άλλην επιστήμην...
- **Ν. Γιαμαλάκης.** (Σύμβουλος επί της Εκπαιδείσεως). Εγώ βεβαίως δεν είμαι της γνώμη, ότι η Κυβέρνησις πρέπει να δίδη υποτροφίας δια να σπουδάσωσι οι νέοι νομικά και ιατρικήν και να γίνουν δυστυχείς. Εάν εισήγαγον το νομοσχέδιον τούτο, αφορμή είναι τούτο ότι οι ίδιοι οι αιτούντες εξήτησαν ο μεν Δασκαλογιάννης να τελειώση τας σπουδάς του εις την Ιατρικήν, της οποίας είναι τριετής, ο δε Σμπώκος εις την νομικήν, εις την οποίαν είναι διετής. Τα παιδιά δεν εξήτησαν άλλο... Να μη νομίση λοιπόν η Βουλή, ότι εγώ θέλω να υποθάλψω την σπουδήν της Νομικής και της Ιατρικής...
- (Αναγινώσκειται είτα κατ' άρθρον εις β'. συζητήσιν νομοσχέδιον... περί χορηγίας υποτροφίας εις τον Λέοντα Καλοκαιρινόν... σπουδάζοντα την μηχανικήν εν Λωζάνη...
- **Μ. Σφακιαννάκης.** Η επιστήμη αυτή είναι χρησιμωτάτη δια την Κρήτην.»

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

